

NAUJIENOS > Agropolitika

ES žemės ūkis: kiek kas dirba ir uždirba, kiek sumoka valstybei

2013-11-28

Kaunas. Kaip darbo laikas organizuojamas skirtingų ES šalių ūkininkų ūkiuose ir žemės ūkio įmonėse, kokios darbo sutartys vyrauja sektoriuje, kokie yra minimalūs nuolatinių ir sezoninių darbuotojų gaunami darbo užmokesčio tarifai ir kas juos apsprendžia. Apie tai Kaune susirinkę diskutavo ES šalių žemdirbiai.

Tarptautinę konferenciją „Darbo rinka Europos žemės ūkio sektoriuje: darbo užmokestis, darbo laiko lankstumas ir darbo sutartys“ surengė ES žemės ūkio darbdavių organizacija GEOPA-COPA ir Lietuvos ūkininkų sąjunga (LŪS).

Konferencijos dalyvius sveikina LŪS pirmininkas Jonas Talmantas

Konferencijos dalyvius, atvykusius iš daugumos ES šalių, pasveikino GEOPA prezidentas Krisas Botermanas (Chris Botterman), LŪS pirmininkas Jonas Talmantas, žemės ūkio viceministras Rytis Šatkauskas, Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) generalinio sekretoriaus pavaduotojas Ivas Letermas (Yves Leterre) atsiuntė konferencijos dalyviams video kreipimąsi.

BŽŪP turi užtikrinti pajamas

Atskleisdamas temos aktualumą, COPA-GEOPA bendrųjų reikalų direktorius Paulas Guvėja (Paolo Gouveia) pabrėžė, kad nuo to, kokie pokyčiai vyks ES darbo rinkoje, priklausys ir ES žemės ūkio konkurencingumas. „Turime pasiekti geresnių rezultatų su ribotais ištekliais. Žemės ūkio paskirties žemės yra tiek, kiek yra, todėl turime intensyviai gamybą. Konkurencingumas ir ūkių pelningumas turi būti dėmesio centre. Todėl ypač svarbios yra investicijos ir inovacijos“, - sakė P. Guvėja.

Jis atkreipė dėmesį, kad reformuojamai Bendrajai žemės ūkio politikai vis dar galima ir reikia daryti įtaką. Šioje srityje pasiektas politinis susitarimas tėra galutinio etapo pradžia. Kaip vieną svarbių dalykų, į kurį turi reaguoti BŽŪP, P. Guvėja įvardijo rinkos apsaugą nuo nesąžiningos importo politikos, kai į Bendriją leidžiama įvežti ne tik pigesnę, bet ir prastesnės kokybės žemės ūkio produkciją iš trečiųjų šalių. BŽŪP turėtų prisidėti prie šios konkurencijos sąlygų subalansavimo - reikalavimai europinei ir įvežtinei produkcijai turi būti vienodi.

Konferencijoje dalyvavo apie 60 dalyvių iš daugelio ES valstybių

Anot P. Gyvėjos, ES yra nustačiusi žemdirbiams daugybę griežtų standartų, kurių jie privalo laikytis, tačiau tarsi pamirštama, kad standartų įgyvendinimas reikalauja papildomų išlaidų. Vidutiniškai Europos Sąjungoje ūkių

pajamos yra apie 60 proc. mažesnės palyginti su kitais sektoriais. „Todėl vienas iš BŽŪP tikslų turi būti žemdirbių aprūpinimas atitinkamomis pajamomis“, - teigė svečias.

Kur darbo sąnaudos didžiausios

Vokietijos ekonomikos instituto (įsikūrusio Kiolne) ekspertas Kristofas Šrioderis (Christoph Schroeder) pristatė konferencijos dalyviams tyrimą, kuriame apibendrina informaciją apie darbo sąnaudas įvairių ES šalių žemės ūkyje. Ekspertas analizavo valandinį atlygį, darbo trukmę, mokesčius, laisvadienių apmokėjimą, darbo sutartis ir kt.

Anot tyrimo, pagal darbdavių skaičių Europos žemės ūkyje pirmauja Ispanija, Italija, Prancūzija. Ketvirtoje vietoje - ... Latvija, kurios žemės ūkyje suskaičiuota net 83 tūkst. darbdavių. Tokiais tyrimo rezultatais ne vienas suabejojo, o tyrimo autorius juos pavadino netikėtais, nors latvių atstovai tikino, kad jų pateikti duomenys teisingi.

Pagal nuolatinių ir sezoninių žemės ūkio darbuotojų skaičių Latvija irgi atsidūrė tarp lyderių, nusileisdama Prancūzijai ir Vokietijai, tačiau aplenkusi Ispaniją ir Jungtinę Karalystę. Tuo buvo sunku patikėti.

Vokietijos ekonomikos instituto ekspertas Kristofas Šrioderis (Christoph Schroeder)

Nuolatinių žemės ūkio darbuotojų valandinio atlygio ES šalyse analizė parodė, kad 2012 m. didžiausias jis buvo Danijoje, Švedijoje, Jungtinėje Karalystėje ir Suomijoje (28-21 EUR arba 100-75 Lt), o žemiausias - Latvijoje, Lenkijoje ir Lietuvoje (4-3 EUR arba 13-11 Lt).

Didžiausiais darbo kaštais, anot tyrėjų, pasižymi Ispanija, Austrija ir Suomija, žemiausiais - Airija, Danija, Portugalija. Stebino, kad darbo kaštai Airijoje yra dukart mažesni negu Lietuvoje ir Latvijoje, tačiau Lietuvos ir Belgijos žemės ūkio darbdavių darbo kaštai yra vienodi. Tyrimo autorius paaiškino, kad tai priklauso nuo šalių įstatyminės bazės, socialinės apsaugos sistemos, įmokų skirtumų. Konferencijos vienas iš tikslų - ištaisyti tyrimo trūkumus, patikslinti duomenis.

Pasak GEOPA-COPA prezidento Kriso Botermano, apibendrinta įvairių šalių patirtis pravers derybose dėl darbo direktyvos

Prancūzai keiksnoja sistemos painumą

Didelio susidomėjimo konferencijoje sulaukė konkrečių ES šalių agrarinio sektoriaus darbo sąnaudų pristatymas. Situaciją Prancūzijoje pristatė šios šalies žemdirbių organizacijų susivienijimo (FNSEA) atstovė Nataša Marke (Natacha Marquet). Jos teigimu, absoliuti dauguma žemės ūkio sektoriuje sudaromų darbo sutarčių yra terminuotos, iš kurių daugiau kaip pusė sudaroma iki 30 dienų, maždaug ketvirtadalis - ilgesniam kaip 60 dienų laikotarpiui.

Minimalus žemės ūkyje mokamas valandinis atlyginimas sudaro apie 9,5 EUR (33 Lt). Pasak N. Marke, šis tarifas galioja visiems - tiek nuolatiniams, tiek sezoniniams darbuotojams. Didesnį atlygį gauna kvalifikuoti darbuotojai, didesnis atlygis gali būti nustatytas ir kolektyvinėje sutartyje.

Tačiau didžiuliai mokesčiai (apie 45 proc.) užkraunami darbdaviui: 33 proc. socialiniam draudimui ir 12 proc. kitiems tikslams (sveikatos draudimui, draudimui nedarbo atveju, mokymams, transportui ir kt.). Darbo savaitė trunka 35 valandas, išimtiniais atvejais gali trukti iki 48 val. Už papildomas darbo valandas darbuotojui atlyginama poilsio dienomis, kurių skaičius nustatomas suskaičiavus per metus dirbtas valandas. Ši išlyga taikoma tik žemės ūkio sektoriuje, atsižvelgiant į jo specifiką.

Prancūzijos atstovai nacionalinę sistemą apibūdino kaip labai komplikuoją, statišką ir painią, kurią net kompetentingi specialistai sunkiai perpranta.

Lenkams sunkiau?

Lenkijos agrarinio sektoriaus darbo kaštus analizavusi Agnieška Rolevska (Agnieszka Rolewska) teigė, kad didžiausias sistemos lankstumas - galimybė sudaryti terminuotas darbo sutartis arba sutartis iki 3 mėnesių trukmės.

Visa kita - mažai kuo skiriasi nuo kitų šalių: 40 val. darbo savaitė (galimybė pailginti iki 48 val.), 12 mėnesių atskaitinis periodas (gali būti ir 6 mėn.), darbo diena negali trukti ilgiau kaip 12 val., o ilgesnis darbo laikas gali būti taikomas ribotai.

Už viršvalandžius kompensuojama poilsio dienomis arba papildomu atlygiu. Darbdavio mokami mokesčiai Lenkijoje sudaro apie trečdajį visų darbo kaštų.

Pasak Lenkijos atstovo Valdemaro Rolevskio (Waldemar Rolewski), lenkiškoji sistema yra kur kas sudėtingesnė negu prancūzų. Viena iš jos ydų yra tai, kad ligos atveju darbuotojui mokamas daugiau negu dirbančiajam. Antroji blogybė - didžiulė biurokratija.

Italų išskirtinumas

Savais išskirtiniais bruožais pasižymi Italijos sistema. Vienas iš jų tas, kad įstatymai neišskiria sezoninių žemės ūkio darbuotojų; skiriasi tik darbo sutarčių trukmė. Nacionaliniu lygiu yra nustatytas minimalus atlygis - 750 EUR (maždaug 2600 Lt), kuris taikomas daugiausia ne kvalifikuotiems darbuotojams.

Kvalifikuotiems darbuotojams mokami minimalūs atlygiai sudaro 1100-1200 EUR (3800-4100 Lt), jie priklauso nuo kvalifikacijos kategorijos ir dar skiriasi priklausomai nuo regionų. Atlygis už darbus, kurie pagal esmę yra sezoniniai, nustatytas 30-yje regioninių sutarčių.

Italų darbuotojams mokami du papildomi atlyginimai - 13-asis (gruodžio mėnesį) ir 14-asis (balandžio mėnesį). Tačiau tai netaikoma dirbantiems pagal terminuotas sutartis.

Mokestinė našta darbdaviui, priklausomai nuo sutarties rūšies, sudaro 34-40 proc.

Italijos žemės ūkyje yra įteisintas šeimos darbas, už kurį neatlyginama ir kuris neapmokestinamas. Šeimos darbas skatinamas kaip bendruomenę solidarizuojantis veiksnys, jis apima keturias giminės kartas.

Lietuvos ypatumas - paslaugų kvitai

Apie darbo laiko organizavimą, darbo sutartis, darbo kaštus, jaunimo užimtumą skatinančias programas konferencijoje kalbėjo Latvijos, Ispanijos, Belgijos ir kitų šalių atstovai. Lietuvos situaciją pristatė Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Darbo teisės skyriaus vyriausioji specialistė Vita Baliukevičienė.

Kaip vieną iš darbo sektoriaus lankstumo instrumentų ji išskyrė žemės ūkio ir miškininkystės paslaugų teikimą pagal paslaugų kvitus. Apibendrinus pirmuosius rezultatus išaiškėjo, kad per šių metų antrą ketvirtį pagal šiuos kvitus paslaugas gavo 1222 žemdirbiai, o jiems paslaugas suteikė 7485 asmenys.

Pasak GEOPA-COPA prezidento Kriso Botermano, išsiaiškinus sistemas įvairiose šalyse, įvardijus jų panašumus ir skirtumus, bus lengviau kurti bendrą dokumentą, padėsiantį apginti žemdirbių pozicijas derybose dėl darbo direktyvos.

***

Iš viso situaciją savo šalyse pristatė 10 ES valstybių narių žemdirbius atstovaujančių organizacijų atstovai. Ketvirtadienį numatyti dalykiniai svečių apsilankymai pažangių ūkininkų ūkiuose Kėdainių ir Kauno rajonuose.

MŪ inf.